

باسمه تعالی

نظام اخلاق جنسی اسلام در پرتو آموزه های قرآن و عترت علیهم السلام

مهیار خانی مقدم^۱

چکیده

نوشتار حاضر درصدد تأملی بر مسئله اخلاق جنسی از دیدگاه دین آسمانی اسلام است و بدین منظور، از نظام آموزه های قرآن کریم و سیره ی اهل بیت علیهم السلام، معارفی را با روش تحلیلی-توصیفی ارائه می نماید. بدین رو، برای نظام اخلاق جنسی اسلام، سه رکن «حکمت»، «هدایت» و «رضایت» و نه اصل برجسته «طهارت»، «سازگاری با فطرت»، «آرامش»، «مودت و رحمت»، «تداوم نسل انسان»، «گرایش به جنس مخالف»، «دستیابی به اصول زندگی سعادت‌مندان»، «رعایت حریم‌ها» و «نگرش توأمان به دنیا و آخرت» را ترسیم نموده و نتایج زیر را بدست می دهد: حکیم بودن خداوند، موجب معناداری رابطه جنسی است؛ خداوند کریم از طریق هدایت تکوینی و تشریحی، انسان را به سوی ارضای صحیح غریزه جنسی رهنمون ساخته است و هر که بر این عقیده باشد، در تطبیق نحوه ارضای غریزه جنسی با خواست الهی می کوشد که این عامل موجبات رضایت فرد از خود، همسر و عقاید و اندیشه خود را در راستای رضایت الهی فراهم می آورد.

کلیدواژه ها: اخلاق، جنسی، اسلام، قرآن، روایات

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث دانشکده اصول الدین قم

انسان در نهم خویش مجموعه‌ای از غرایز و گرایش های جسمانی و روحانی را در اختیار دارد که از رهگذر ایجاد توازن و هماهنگی میان این غرایز و عواطف گوناگون است که تعادل شخصیتی (نجاتی، ۱۳۸۱ش، ص ۳۲۸) و در نتیجه سعادت وی رقم خواهد خورد. بدین رو، چنانچه یک غریزه بدون هیچ حکمت و مصلحتی بر سایر غرایز غلبه یابد، انسان را به ورطه انحراف و تباهی سوق خواهد داد. (قاسمی، ۱۳۸۲ش، ص ۲۹۷) بدین رو لزوم رعایت اخلاق، جهت پیشرفت و تکامل همه جانبه‌ی انسان و جامعه امری بدیهی است و این امر در آموزه‌های اسلامی جایگاه برجسته‌ای دارد؛ چنانچه در حدیث شریف نبوی ﷺ آمده است: «بُعِثْتُ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَحَاسِنِهَا» (من) برای (رسانیدن) مکارم اخلاق و محاسن آن (به مردم) مبعوث شده‌ام. (طوسی، ۱۴۱۴ق، ص ۵۹۶؛ مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۱۶، ص ۲۸۷؛ نوری، ۱۴۰۸ق، ج ۱۱، ص ۱۹۱) حدیث مذکور بیانگر این نکته می‌باشد که دستیابی به اخلاق فاضله از والاترین اهداف و رسالت‌های پیامبر گرامی اسلام ﷺ است.

اما رعایت اخلاق الهی و دستیابی به تعادل در ارضای غرایز در جهان کنونی، که رسانه‌های گوناگون (اعم از دیداری و شنیداری) معارف گوناگونی را مطابق با مبانی متفاوت تلقین می‌نمایند، امری دشوار است. ناسازگاری معارف خودساخته‌ی بشری با فطرت انسانی و ناپایداری و تغییر آنها، انسان معاصر را دچار سردرگمی نموده است. در این میان، میل جنسی به عنوان یکی از چالش‌انگیزترین امیال انسانی مورد توجه افزون تری واقع شده است. (نوری زاد، ۱۳۸۳ش، ص ۲۱۷) گاه عده‌ای مانند کشیشان کلیسا (توفیقی، ۱۳۸۹ش، ص ۱۵۸) و بودا (همان، ص ۴۳) به رهبانیت و حتی سرکوب این میل پرداخته اند و گاه عده‌ای مانند فروید به افراط و بی‌بند و باری در آن حکم داده اند. (طاهرپور، ۱۳۹۰ش، ص ۵۴) بدین رو، تأملی در نظام اخلاق جنسی اسلام و ترسیم ارکان و اصول آن، پژوهشی شایسته و بایسته تلقی می‌گردد.

دلیل عنایت نوشتار حاضر بر قرآن و سیره معصومان ﷺ را می‌توان در چند نکته بیان داشت؛ از یک سو، قرآن کریم تنها کتاب آسمانی است که به اذعان علما و اندیشمندان، از دستبرد و تحریف مصون مانده است (استادی، ۱۳۸۳ش، صص ۱۸-۲۵) و مسلمانان بر الهی بودن الفاظ و معانی آیات آن اتفاق نظر دارند. (طباطبایی، ۱۳۵۳ش، صص ۱۰۴-۱۰۵) از سوی دیگر، خداوند متعال در قرآن کریم، پیامبر ﷺ را به عنوان تبیین کننده قرآن کریم معرفی نموده است (نحل/۴۴؛ نحل/۶۴)، شخص پیامبر

گرامی اسلام ﷺ نیز به معرفی جانشینان خویش پرداخته (ابن طاووس، ۱۳۷۴ش، ص ۳۴۱) و در حدیث شریف ثقلین، جدایی قرآن و عترت ﷺ را امری ناممکن دانسته است. (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۲، ص ۴۱۵؛ ابن بابویه، ۱۳۹۵ق، ج ۱، ص ۲۳۴؛ ابن بابویه، ۱۳۷۸ش، ج ۲، ص ۶۲؛ مفید، ۱۴۱۳ق، ج ۱، ص ۱۷۶؛ مفید، ۱۴۱۳ق، ص ۱۷۳؛ طوسی، ۱۴۱۴ق، ص ۲۵۵؛ اربلی، ۱۳۸۱ق، ج ۱، ص ۱۴۸؛ ابن طاووس، ۱۳۴۸ق، ص ۱۸؛ بحرانی، ۱۳۷۴، ج ۱، ص ۲۵)

از نکات قابل تأمل، فرمایشی است که امام باقر ﷺ خطاب به دو تن از دانشمندان زمان خود دارد: «شَرْقًا وَ غَرْبًا فَلَا تَجِدَانِ عِلْمًا صَحِيحًا إِلَّا شَيْئًا خَرَجَ مِنْ عِنْدِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ» «اگر به شرق یا غرب عالم بروید هرگز علم صحیحی پیدا نخواهید کرد مگر آنچه از نزد ما اهل بیت خارج شود.» (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۱، ص ۳۹۹) بنابراین بهره جستن قاعده مند از آموزه های قرآن کریم و سیره معصومان ﷺ، ما را به دانشی صحیح رهنمون خواهد ساخت.

۲- پیشینه پژوهش

از برجسته ترین آثار پیرامون اخلاق جنسی اسلام، کتاب «اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب» تألیف استاد شهید مرتضی مطهری است. مؤلف در این کتاب به دنبال بررسی تطبیقی اخلاق جنسی در اسلام و غرب می باشد و ضمن انتقاد از اخلاق نوین جنسی غرب- که فحشا، بی بند و باری، جرایم و آشفتگی غرایز را به ارمغان آورده است-، آموزه های اسلامی- که بر تعادل، انضباط و عفت ورزی در ارضای غریزه جنسی تاکید دارد- را تنها راه برون رفت از بحران اخلاقی جهان معاصر در این باره می داند.

در این زمینه می توان به مقاله «تبیین مبانی هستی شناسی اخلاق جنسی از دیدگاه اسلام» تألیف محمد شریف طاهرپور و محمدرضا شرفی (مجله اسلام و پژوهش های تربیتی، شماره اول، ۱۳۹۰ش، صص ۷۵-۵۳) نیز اشاره نمود که در آن به تحلیل هستی شناسانه اخلاق جنسی و اصول آن از منظر اسلام پرداخته شده است. اما نگاه نظام مند ارائه شده در نوشتار حاضر در هیچ یک از آثار گذشته مشاهده نگردید و نگارنده به توفیق الهی درصدد ترسیم نظام اخلاق جنسی اسلام با تکیه بر معارف قرآنی- روایی است.

۳- اهمیت موضوع

از یک سو گزینه جنسی به عنوان یکی از غرایز انسانی، نمود بارزی در اندیشه، رفتار و گفتار انسانی دارد و می‌توان با تأملی در ریشه گناهان، انحراف در آن را به عنوان یکی از اصلی‌ترین عوامل بروز بسیاری از آنان بر شمرد. تأملی در بزه‌های اجتماعی نیز ما را بدین نظر رهنمون می‌سازد که فهم صحیحی از اخلاق جنسی اسلام و در پی آن اخذ راهکارهای لازم با توجه به مبانی بدست آمده، نقش مؤثری در هدایت نگرش جامعه به سمت ارضای گزینه جنسی در مسیر مشروع و الهی آن و مصون ماندن از انحراف خواهد داشت.

۴- مفهوم شناسی واژگان

در بخش پیش رو، گذاری مختصر در بررسی مفهوم واژگان اصلی که شامل بر «اخلاق»، «اخلاق جنسی» و «اسلام» می‌شود، خواهیم داشت:

۴-۱- اخلاق: در معنای لغوی، واژه اخلاق را از ریشه «خُلِقَ» به معنای عادت و طبع (قرشی بنائی، ۱۴۱۲ق، ج ۲، ص ۲۹۳) سجایای اخلاقی (ابن منظور، ۱۴۱۴ق، ج ۱۰، ص ۸۶) و باطنی (مصطفوی، ۱۳۶۸ش، ج ۳، ص ۱۱۷) که با فطرت و دید دل درک می‌شود، دانسته اند. (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲ق، ص ۲۹۷) در معنای اصطلاحی آن آورده اند که خُلِقَ، ملکه ای نفسانی است که افعال، بدون احتیاج به تفکر و به آسانی از جانب آن صادر می‌گردد. (سجادی، ۱۳۷۳ش، ج ۱، ص ۱۱۱) به عبارت دیگر به معنای ملکه نفسانی است که افعال بدنی مطابق اقتضای آن ملکه به آسانی از آدمی سر می‌زند. (طباطبایی، ۱۴۱۷ق، ج ۱۹، ص ۶۱۹)

۴-۲- اخلاق جنسی: آن را قسمتی از اخلاق عام دانسته اند که شامل آن عده از عادات و ملکات و روشهای بشری است که با گزینه جنسی بستگی دارد (مطهری، ۱۳۸۶ش، ص ۱۵) به بیان دیگر، اخلاق جنسی، قواعد و هنجارهای تعیین‌کننده رفتار جنسی مورد پذیرش جامعه در زمان معین است و عدم رعایت این قواعد، غیراخلاقی و یا حتی نابهنجار تلقی می‌شود. (فرمیانی، ۱۳۷۸ش، ص ۵۶۷)

۴-۳- اسلام: معنای لغوی آن «انقیاد و تسلیم شدن» (ابن اثیر، ۱۳۶۷ش، ج ۲، ص ۳۹۶؛ قرشی بنائی، ۱۴۱۲ق، ج ۳، ص ۳۰۱؛ تهنوی، ۱۹۹۶م، ج ۱، ص ۱۷۸؛ بستانی، ۱۳۷۵ش، ج ۱، ص ۵۸) و «دخول در صلح و خیر» (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲ق، ص ۴۲۳) است. در اصطلاح نیز اسلام، خضوع و انقیاد در

برابر آنچه نبی مکرم اسلام ﷺ (عجم، ۲۰۰۴م، ج ۲، ص ۳۱) به عنوان شرع مقدس آورده (دغیم، ۲۰۰۱م، ص ۵۰) و تسلیم در برابر خداوند جهان است. (طباطبایی، ۱۳۷۸ش، ص ۲۲) به عبارت دیگر از آنجا که دین اسلام پس از همه ادیان آمده است (شرف الدین، ۱۳۸۳ش، ص ۳۱۰) معارفی که از طریق وحی (قرآنی و غیرقرآنی) بر حضرت محمد ﷺ نازل شده است، برای هدایت تمامی بشر در اعصار پس از نزول اسلام است. در واقع حقیقت اسلام، پذیرش احکام آن بوده است، بدین رو ما دارای دو نوع اسلام می‌باشیم که یکی به دلیل ترس (دغیم، ۱۹۹۸م، ج ۱، ص ۱۱۸) بوده و تنها اقرار به زبان را در پی دارد (راغب اصفهانی، پیشین) و دیگری نوع برتر از اسلام می‌باشد که در قرآن، از آن به ایمان تعبیر شده است (حجرات/۱۴) و علاوه بر اقرار به زبان، اعتقاد به قلب و وفای در عمل را به دنبال خواهد داشت (راغب اصفهانی، پیشین).

مفهوم نظام اخلاق جنسی اسلام به نحوه مواجهه دو جنس مخالف (مرد و زن) در روابط فردی و اجتماعی و در دو قالب محرم و نامحرم می‌پردازد و بر ارضای صحیح غریزه جنسی از مسیری که خداوند متعال به وسیله قرآن کریم و اهل بیت ﷺ بیان فرموده، تاکید می‌ورزد.

۵- ارکان نظام اخلاق جنسی اسلامی

آموزه‌های دین مبین اسلام تمام اموری را که انسان جهت دستیابی به نظام صحیح زندگی فردی و اجتماعی بدان نیازمند است، در بر می‌گیرد. غریزه جنسی نیز مانند سایر غرایز فطری انسان مورد توجه اسلام قرار دارد؛ از یک سو لذت جنسی در حدود قانون تحسین شده است تا جایی که به فرموده امام صادق ﷺ، دوست داشتن زن از صفات پیغمبران برشمرده شده («مِنْ اخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ حُبُّ النِّسَاءِ») (ابن ابی جمهور، ۱۴۰۵ ق، ج ۳، ص ۲۸۲؛ فیض کاشانی، ۱۴۰۶ق، ج ۲۱، ص ۲۷، حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۲۰، ص ۲۲؛ بحرانی، ۱۴۱۱ق، ج ۷، ص ۲۷)، آمیزش جنسی با زنان، به عنوان بهترین لذت («أَلْذُّ الْأَشْيَاءِ مُبَاضَعَةُ النِّسَاءِ») (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۵، ص ۳۲۱؛ مجلسی، ۱۴۰۶ق، ج ۸، ص ۹۲؛ حر عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۲۰، ص ۲۳؛ فیض کاشانی، ۱۴۰۶ق، ج ۲۱، ص ۲۹) و بالاترین لذت (مادی) در دنیا و آخرت معرفی شده است («مَا تَلَذَّذَ النَّاسُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ بِلَذَّةٍ أَكْثَرَ لَهُمْ مِنْ لَذَّةِ النِّسَاءِ») (عروسی حویزی، ۱۴۱۵ق، ج ۱، ص ۳۲۰).

از سوی دیگر از افراط در لذت جنسی به شدت نهی شده است، امام علی ﷺ در این باره فرموده-
 اند: «أَبْعَدُ مَا كَانَ الْعَبْدُ مِنَ اللَّهِ إِذَا كَانَ هُمُّهُ بَطْنَهُ وَفَرْجَهُ» «دورترین حالتی که بنده از خداوند دارد وقتی است که تمام تلاشش برای شکم و شهوت جنسی‌اش باشد.» (ابن بابویه، ۱۳۶۲ش، ج ۲، ص ۶۳۰؛ مجلسی، ۱۳۷۹ش، ج ۲، ص ۱۰۴؛ ابن شعبه، ۱۳۸۱ش، ص ۱۱۰)

خداوند در آیات قرآن به بیان نکاتی بنیادین در رابطه با گزینه جنسی پرداخته است و معصومان علیهم السلام نیز در سیره گفتاری و رفتاری خویش، بدین امر اهتمام و نکاتی را در چگونگی بهسازی روابط جنسی همسران، به عنوان تنها راه مشروع ارضای آن گزینه، بیان داشته‌اند. از مجموعه آن آموزه‌ها، می‌توان نظامی را برای اخلاق جنسی اسلامی ترسیم و برای آن، ارکان و اصولی را تبیین نمود. بدین رو، در ابتدا به تبیین سه عامل «حکمت»، «هدایت» و «رضایت» به عنوان ارکان نظام اخلاق جنسی اسلامی می‌پردازیم:

۱-۵- حکمت

هر انسان خردمندی که در آفرینش و نظم و هماهنگی موجود در آن تأمل نماید، بر وجود خالق حکیم اقرار خواهد داشت: **الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا...** [کسانی که خدا را ایستاده و نشسته و در حالی که بر پهلو خوابیده‌اند، یاد می‌کنند و در اسرار آفرینش آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند (و می‌گویند): پروردگارا! این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای!] (آل عمران/۱۹۱) خداوند متعال در قرآن کریم، در نود و پنج آیه، خود را به حکیم بودن متصف نموده است (نمونه: بقره/۲۰۹، آل عمران/۶، تغابن/۱۸، تحریم/۲، جمعه/۳) و روایات متعددی نیز بر حکیم بودن خداوند متعال تاکید دارد؛ به عنوان نمونه، امام صادق علیه السلام ضمن بیان حکمت آفرینش آلات تناسلی مرد و زن، آن را نشانه‌ای از حکمت و تدبیر خداوند متعال بر می‌شمرد. (مفضل، بی تا، ص ۵۴)

از سوی دیگر، خداوند متعال فرموده است: **وَأَتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ** [و از هر چیزی که از او خواستید به شما داد و اگر نعمت‌های خدا را بشمارید، هرگز نمی‌توانید آنها را احصا کنید. انسان، ستمکار و ناسپاس است.] (ابراهیم/۳۴) آیه بیانگر این نکته می‌باشد که تمام عواملی که انسان جهت رشد و کمال بدان نیاز دارد، در اختیار وی گذاشته شده است. بنابراین خداوند حکیم هیچ‌گاه کار بیهوده‌ای انجام نخواهد داد و وجود گزینه جنسی نیز به مقتضای حکمت الهی بوده است و ارضای صحیح آن موجبات رشد، هدایت و سعادت انسان را فراهم خواهد آورد.

۲-۵- هدایت

از بارزترین الطاف و نعمت های الهی، نعمت هدایت است و خداوند متعال در قرآن کریم بدان تصریح نموده است: «قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْفَهُ ثُمَّ هَدَى» گفت: پروردگار ما همان کسی است که به هر موجودی آنچه را لازمه آفرینش او بوده داده، سپس هدایت کرده است. (طه/۵۰) بنابراین لزوم هدایت الهی جهت دستیابی به سعادت آشکار است و در غیر این صورت، پایان کار انسان به گمراهی می‌انجامد: «وَ اذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَ اِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ» «او را یاد کنید همانگونه که شما را هدایت نمود و قطعاً شما پیش از این از گمراهان بودید.» (بقره/۱۹۸) در آیات دیگر، هدایت به صراط مستقیم را به عنوان یکی از نتایج جلب رضایت الهی توسط مؤمنان ذکر شده است: «... وَ يَهْدِيكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا» «و شما (مؤمنان) را به راه راست هدایت کند.» (فتح ۲۰-۱۸) بدین رو، ارضای غریزه جنسی در جهت نیل به رضایت الهی، هدایت به سعادت را برای انسان به ارمغان خواهد آورد.

در بحث غریزه جنسی نیز خداوند متعال، انسان را از یک سو از طریق هدایت تکوینی و قرار دادن گرایش و میل به جنس مخالف در نهان آدمی و از سوی دیگر با هدایت تشریحی و بیان نحوه مواجهه و ارضای غریزه جنسی از طریق قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام بهره مند ساخته است. بدین ترتیب انسان با تبعیت از رهنمودهای دین مبین اسلام، ضمن شناخت صحیح این غریزه، به ارضای صحیح آن پرداخته و موجبات رشد و کمال فرد و جامعه فراهم می‌گردد.

۵-۳- رضایت

کسی که غریزه جنسی را ناشی از حکمت الهی و مؤثر از هدایت الهی بداند، به دنبال ارضای آن منطبق بر خواست الهی است تا ضمن تأمین رضایت وی، عمل خویش را الهی نماید، چنانچه بیان شده است: «صِبْغَةَ اللَّهِ وَ مَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً» «رنگ خدایی (بپذیرید) و چه رنگی از رنگ خدایی بهتر است؟» (بقره/۱۳۸) این نکته از اساسی ترین اختلافات نظام اخلاق جنسی اسلام و جهان غرب است. با گسترش تفکر اومانیستی در غرب، انسان مرکز عالم قلمداد می‌شود و لذت های جسمانی، هدف نهایی فعالیت های بشری به شمار می‌روند. (پژوهشکده تحقیقات اسلامی، ۱۳۸۶ش، ص ۱۴۲) از آنجا که لذت های جسمانی و دنیوی ماندگار نیستند، تنوع طلبی جنسی در جوامع غربی افزایش یافته و در نهایت به افسردگی و سرخوردگی های عاطفی منجر خواهد شد که در واقع نتیجه نگاه صرفاً جسمانی و مادی به غریزه جنسی می‌باشد.

اما در آموزه های اسلام، لذت یکی از اهداف میانی غریزه جنسی است که عامل انگیزش ابتدایی در گرایش زن و مرد به یکدیگر است و هدف نهایی آن، کسب رضایت خداوند می باشد. چنانچه در قرآن کریم درباره مؤمنان در بهشت آمده است: ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾ [خداوند از آنها راضی شد و آنها نیز از او راضی شدند] (مائده/۱۱۹) (بینه/۸) و بالاترین نعمت و سعادت را رضایت الهی می داند: ﴿وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ [و خشنودی خدا (از همه نعمت های بهشتی) برتر است و این همان رستگاری و پیروزی بزرگ است.] (توبه/۷۲) از دیگر نتایج کسب رضایت الهی در ارضای غریزه جنسی، احساس رضایتی است که فرد نسبت به خود، همسر و زندگی خانوادگی خود و عقاید و اندیشه خود به دست خواهد آورد.

با این نگرش است که رابطه جنسی تقدس می یابد؛ بدین رو، ابتدایش با نام و یاد خدا آغاز می گردد، امام صادق علیه السلام فرمودند: «إِذَا أَرَدْتُ الْجَمَاعَ فَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، بِدِيْعِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» «هرگاه که خواستی آمیزش کنی بگو: به نام خداوند بخشنده مهربان، همان که جز او خدایی نیست او پدید آورنده آسمانها و زمین است.» (بروجردی، ۱۳۸۶ق، ج ۲۵، ص ۴۱۹) و از زمان آغاز تا پایانش، برای عامل آن ثواب و رضوان الهی ثبت می گردد، چنانچه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرموده اند: «إِذَا أَقْبَلَ اِكْتَنَفَهُ مَلَكَانِ فَكَانَ كَالشَّاهِرِ سَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِذَا هُوَ جَامِعٌ تَحَاتُّ عَنْهُ الذُّنُوبُ كَمَا يَتَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ فَإِذَا هُوَ اغْتَسَلَ اِنْسَلَخَ مِنَ الذُّنُوبِ» «هنگامی که شوهر به همسرش - به قصد آمیزش - توجه کند، دو فرشته او را در بر می گیرند و شوهر در این هنگام چونان جنگجویی است که در راه خدا شمشیر کشیده است و به هنگام آمیزش، گناهانش همانند برگ درختان می ریزد و آن زمان که غسل می کند، از همه گناهان پاک شده است.» (بروجردی، ۱۳۸۶ق، ج ۲۵، ص ۴۴۸)

۶- اصول نظام اخلاق جنسی اسلام

نظام اخلاق جنسی اسلام، دارای اصولی برجسته و بنیادینی است که ناشی از ارکان ترسیم شده برای آن می باشد؛ بدین ترتیب که «حکمت» وجود غریزه جنسی در «طهارت»، «سازگاری با فطرت»، ایجاد «آرامش» و «مودت و رحمت» و «تداوم نسل انسان» است. «هدایت» الهی با «گرایش به جنس مخالف» و «دستیابی به اصول زندگی سعادت‌مندان» خود را نمودار خواهد ساخت و

«رضایت» الهی نیز از رهگذر «رعایت حریم‌ها» و «نگرش توأمان به دنیا و آخرت» بدست می‌آید. در مطالب پیش رو، گذاری مختصر بر اصول برجسته‌ی نظام اخلاق جنسی اسلام خواهیم داشت:

۶-۱- طهارت

این اصل ناظر به دو وجه می‌باشد: از یک سو بر پاک بودن غریزه جنسی تاکید دارد و از سوی دیگر، پاکی فرد و جامعه را در گرو ارضای صحیح آن می‌داند. در آموزه‌های اسلامی بر خلاف آموزه‌های مکاتبی چون بودا، نگرش رهبانیت و تنفرآمیزی به غریزه جنسی وجود ندارد و هیچ نشانی از پلید انگاری آن یافت نمی‌گردد. همانطور که پیشتر نیز ذکر گردید، تمام امیال انسانی، که گرایش‌هایی را در درون انسان ایجاد می‌نمایند، بر حسب مقتضای وجودی انسان و با تدبیر الهی سامان یافته‌اند، غریزه جنسی نیز از این قانون الهی مستثنی نیست و نتایج مبارکی که در صورت ارضای صحیح و مدیریت خداوورانه آن به دست داده می‌شود، گواهی بر این ادعاست. از سوی دیگر خداوند متعال در قرآن کریم، مؤمنان را از افراط و تفریط منع نموده و به استفاده از مواهب الهی فرمان داده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحَرَّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ» [۱] ای کسانی که ایمان آورده‌اید! چیزهای پاکیزه را که خداوند برای شما حلال کرده است، حرام نشمرید و از حد تجاوز ننمایید؛ زیرا خداوند متجاوزان را دوست نمی‌دارد! (مائده/۸۷)

از سوی دیگر، اساس دستورات اسلام بر پایه‌ی تامین معتدلانه‌ی احتیاجات و امیال انسان قرار دارد که موجبات طهارت وی از نیت‌ها و افعالی که مانع از رشد و کمال شایسته او می‌شود را فراهم می‌آورد. در قرآن کریم هم بر طهارت جسمی و هم بر طهارت روحی تاکید گردیده است، مانند آیه «وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا» [۲] «و اگر جنب باشید خود را بشویید (و غسل کنید).» (مائده/۶) که اشاره بر طهارت جسمی از جنابت دارد و آیه «قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرَبَاتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ» [۳] «(قوم لوط) گفتند: این‌ها (مؤمنان) را از شهر و دیار خود بیرون کنید که این‌ها مردمی هستند که پاکدامنی را می‌طلبند (و با ما همصدا نیستند)» (اعراف/۸۲) که به طهارت روحی و پاکی نفس اشاره دارد. بر کسی پوشیده نیست که ارضای صحیح غریزه جنسی، فرد را از گرایش به گناه و بزه‌های متعدد فردی و اجتماعی مانند چشم‌چرانی، تجاوز به عنف و ... باز می‌دارد و تلاش جمعی افراد جامعه را به جای مقابله با موارد مذکور، به اهتمام در پیشرفت مادی و معنوی جامعه معطوف می‌سازد.

۲-۶- سازگاری با فطرت

غریزه جنسی ریشه در فطرت آدمی دارد و آفرینش نر و ماده ای انسان، بیانگر آن می- باشد. (مفضل، بی تا، ص ۶۷) اسلام نیز زمانی که می خواهد عمل جنسی را با قانون خود نظام بخشد، اساس تقنین خود را بر خلقت دو آلت تناسلی نری و مادگی نهاده است، چون دو آلت تناسلی متقابل که در مرد و زن است (و هر دو در کمال دقت ساخته شده است و با تمامی بدن نر و ماده، اتصال و بستگی دارد) بیهوده و عبث در جای خود قرار نگرفته و به باطل خلق نشده اند؛ هر متفکری که در این باره خوب دقت نماید، به روشنی درمی یابد که طبیعت مرد در مجهز شدنش به آلت نری چیزی به جز آلت طرف مقابل را نمی طلبد. (طباطبایی، ۱۴۱۷ق، ج ۲، ص ۲۷۷)

۳-۶- آرامش

از دیگر اصول نظام اخلاق جنسی اسلام، کسب آرامش است. آنچه امروزه در جهان معاصر و در کشورهای فاقد عقلانیت و معنویت مشاهده می گردد، مسئله اضطراب است که یکی از ریشه های آن، ارضای نامشروع غریزه جنسی است. قرآن کریم خلقت همسر را عامل آرامش انسان می داند و علت آن را یکسان بودن منشا خلقت همسران ذکر نموده است: \square هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا \square «او خدایی است که (همه) شما را از یک فرد آفرید و همسرش را نیز از جنس او قرار داد، تا در کنار او بیسایید.» (اعراف/۱۸۹) و \square وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا... \square «و از نشانه های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید...» (روم/۲۱) به بیان دیگر از آنجا که از بارزترین کارکردهای همسری برقراری رابطه جنسی است، خداوند متعال تنها راه صحیح ارضای غریزه جنسی را در کانون خانواده می داند و آرامش حاصل از آن را یادآور می گردد.

امام سجاد(ع) در این باره فرموده اند: «أَمَّا حَقُّ رَعِيَّتِكَ بِمِلْكِ النِّكَاحِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ جَعَلَهَا سَكَنًا وَ مُسْتَرَاحًا وَ أُنْسًا وَ وَاقِيَةً وَ كَذَلِكَ كُلُّ أَحَدٍ مِنْكُمْا يَجِبُ أَنْ يَحْمَدَ اللَّهَ عَلَى صَاحِبِهِ وَ يَعْلَمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنْهُ عَلَيْهِ» «حق همسرت این است که بدانی خدا او را آرام بخش و آسایشگاه و همدم و نگهدار تو ساخته است و هر کدام از شما دو تن باید به وجود یاری همسرش، خدا را شکر کند و بداند که این نعمت خدا بر وی می باشد.» (مجلسی، ۱۳۶۴ش، ج ۱، ص ۱۰)

این آرامش، جنبه های جسمی و روحی را در بر می گیرد، امام صادق علیه السلام از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله نقل نموده اند: « إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَرْأَةِ الْحَسَنَاءِ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ الَّذِي مَعَهَا مِثْلُ الَّذِي مَعَ تِلْكَ فَفَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَهْلٌ فَمَا يَصْنَعُ قَالَ فَلْيَرْفَعْ نَظْرَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَلْيُرَاقِبْهُ وَ لَيْسَأَلْهُ مِنْ فَضْلِهِ » «چون زنی زیبا را بنگرید با همسر خویش همبستر شوید که آنچه نزد اوست، نزد همسر شما (نیز) وجود دارد. مردی پرسید: ای رسول خدا! اگر فردی زن نداشت چه کند؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: چشم از حرام برگرفته و به آسمان بنگرد و آن را از فضل خداوند درخواست کند.» (کلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۵، ص ۴۹۴؛ ابن ابی جمهور، ۱۴۰۵ق، ج ۳، ص ۲۹۰؛ مجلسی، ۱۴۰۶ق، ج ۸، ص ۳۴۵؛ فیض کاشانی، ۱۴۰۶ق، ج ۲۲، ص ۷۶۲) حدیث مذکور درصدد آموزش مدیریت صحیح غریزه جنسی است، به دلیل وجود گرایش های جنسی، نگاه به زن زیبا برای انسان لذت و ایجاد میل کامیابی و در نتیجه آشفستگی - های روحی و جسمی را به همراه دارد که پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله در آنجا برای دو گروه راهکار بیان فرموده اند: گروه اول افراد متأهلند که می بایست به سوی همسران خود رفته و با آنها آمیزش نمایند، گروه دوم نیز افراد مجردند که می بایست از آن صحنه رو برگردانده و ضمن پروا از عذاب الهی، از فضل خداوند همسری درخواست نمایند. بدیهی است که این امور موجبات آرامش جسمی و روحی فرد و جامعه را فراهم خواهد آورد.

۴-۶- مودت و رحمت

از جمله اصول نظام اخلاق جنسی اسلام، مودت و رحمتی است که پس از ازدواج و در ارتباط با همسر بدست داده می شود و این رابطه شامل بر روابط جنسی نیز می گردد. خداوند متعال فرموده است: □ «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَكِرُونَ» □ «و از نشانه های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان مودت و رحمت قرار داد، در این امر نشانه هایی است برای گروهی که تفکر می کنند.» (روم/۲۱) آیه بیانگر پیوندی بالاتر و ارزشمند تر از شهوت است که پایه وحدت زوجین را تشکیل می دهد. (مطهری، بی تا، ج ۱۹، ص ۱۸۳) در بیان معنای مودت و رحمت بیان داشته اند که مودت، محبتی است که اثرش در ظاهر نمودار باشد اما رحمت، نوعی تأثیر نفسانی است که از مشاهده محرومیت و نیاز در کسی ایجاد شده و به اقدام برای رفع نیاز طرف مقابل بیانجامد. (طباطبایی، ۱۴۱۷ق، ج ۱۶، ص ۱۶۶)

بنابراین آنچه در اسلام مورد تاکید است گرایش روحی دو جنس مخالف در کانون خانواده است که از نگاه رایج در غرب که به طور عموم، روابط زناشویی را محدود در روابط جنسی دانسته و زن را وسیله ای برای دفع غریزه جنسی می‌داند، تفاوت چشمگیری دارد. این اصل کانون خانواده را بیش از پیش استحکام می‌بخشد و از خیانت های جنسی به نحو قابل توجهی می‌کاهد. جهان غرب که فاقد این دیدگاه است، به توجیه خیانت های جنسی می‌پردازد، آن را حق هر یک همسران می‌داند و انواع کسب لذت را برای هر یک از آنان جایز می‌شمرد.

۵-۶- تداوم نسل انسان

از دیگر اصول نظام اخلاق جنسی اسلام، ازدیاد و تداوم نسل انسانی است. خداوند متعال در این باره فرموده است: **﴿ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُوكُمْ فِيهِ ﴾** «و از جنس شما همسرانی برای شما قرارداد و جفت هایی از چهارپایان آفرید و شما را به این وسیله [به وسیله همسران] زیاد می‌کند.» (شوری/۱۱) با توجه به جمله «يَذُرُوكُمْ فِيهِ» مسئله نسل انسان (قمی، ۱۴۰۴ق، ج ۲، ص ۲۷۳) و نقش ازدواج و رابطه زناشویی همسران در تداوم آن مشخص می‌گردد. (ابن بابویه، ۱۴۰۳ق، ص ۹۵) امام باقر علیه السلام در پاسخ به پرسشی پیرامون صفات الهی، درباره گرایش فرمودند: «و مَوْضِعُ النَّشْوَةِ مِنْهَا وَالْعَقْلُ وَالشَّهْوَةُ لِلْفَسَادِ وَالْحَدَبُ عَلَى نَسْلِهَا وَاقَامَ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ» «(خداوند) هر یک از اعضاء و جوارح را متناسب یکدیگر آفریده است، از جمله نیروی عقل و ادراک را در هر جنبنده به قدر رفع نیاز آن نهاده است تا به سود و زیان خود دست یابند. نیروی غریزه جنسی (را در نهاد انسان قرار داده) تا بدان وسیله به هم جنس خود تمایل نماید و حس شناخت هم جنس نر و ماده را در آنها قرار داده، تا بدان وسیله نوع و جنس آنها باقی بماند و نسل آنها از میان نرود.» (حسینی همدانی، ۱۳۶۳ش، ج ۳، ص ۲۴۸)

۶-۶- گرایش به جنس مخالف

از دیگر اصول نظام اخلاق جنسی اسلام که ریشه در هدایت تکوینی انسان دارد، میلی است که در وجود انسان نهاده شده و او را وادار به گرایش به جنس مخالف می‌نماید. هم جنس بودن مرد و زن از پایه های گرایش و انس آنها به یکدیگر است. (فیض کاشانی، ۱۴۱۵ق. ج ۴، ص ۱۳۰) این میل و گرایش دارای ابعاد جسمی و روحی است که از جنبه جسمی و جنسی آن با تعبیر «شهوة» یاد می‌-

گردد. (قرشی بنائی، ۱۴۱۲ق، ج ۵، ص ۸۸) امام صادق علیه السلام این گرایش و میل جنسی را قدرتمند تر از
علاقه زن و مرد به یکدیگر و به تولد فرزندان دانسته اند، زیرا تعداد افرادی که به فرزند داری رغبتی
ندارد و به آن اهمیت نمی‌دهند، بسیار است و فقدان گرایش جنسی موجب کاهش نسل انسان می-
گردد. (مفضل، بی تا، ص ۷۵) امام باقر علیه السلام نیز درباره غریزه جنسی فرموده است که: «**اقامَ بَعْضُهَا عَلٰی**
بَعْضٍ» (خداوند) تمایل و نیروی غریزه جنسی را در ریز و کلان جانوران نهاده تا به یکدیگر
تمایل نمایند، آبستن شوند و نسل خود را تربیت نمایند.» (حسینی همدانی، ۱۳۶۳ش، ج ۳، ص ۲۴۸)

این گرایش تکوینی، اساس رابطه جنسی و مقدمات آن (آشنایی زن و مرد، خواستگاری و
ازدواج) را فراهم می‌آورد. اما لازم به ذکر است که رابطه جنسی، غریزی است اما نحوه صحیح
برقراری رابطه جنسی غریزی نیست و می‌بایست آموخته شود که معارف موجود در قرآن کریم و سیره
اهل بیت علیهم السلام بهترین مبنای کسب این معارف اند.

۶-۷- دستیابی به اصول زندگی سعادت‌مندان

ارکان راستین معرفت و کسب سعادت، قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام است و این امر اقتضای
وجود آموزه‌هایی جهت ارضای صحیح غریزه جنسی و در نتیجه آن، ایجاد تعادل در فرد و جامعه و
رقم زدن پویایی و سلامت آنان را خواهد داشت. این اصول، فرد مسلمان را به یک زندگانی
سعادت‌مندانانه رهنمون می‌سازد و از انحراف وی جلوگیری به عمل خواهد آورد. به عنوان نمونه، از
معضلات فعلی جامعه اسلامی رواج بی حیایی در روابط نامحرمات و گاه روابط جنسی است؛ از سویی
مراجعه به قرآن و مطالعه داستان حضرت موسی علیه السلام و دختر حضرت شعیب علیه السلام و عفت و حیایی که از
هر دو گزارش شده است (قصص/۲۶-۲۲) و از سوی دیگر تتبع در سیره معصومان علیهم السلام و دریافتن
حیای ایشان در امور جنسی، شخص مسلمان را بیش از پیش بر رعایت تقوای الهی و الزام بر
حیامداری ترغیب می‌نماید. به عنوان نمونه امام سجاد علیه السلام هر زمان که تصمیم به نزدیکی با همسر یا
کنیزشان را داشتند، پرده‌ها را می‌آویختند و تمام خادمان را بیرون می‌نمودند. (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۵،
ص ۵۰۰)

۶-۸- رعایت حریم‌ها

از دیگر اصول برجسته نظام اخلاق جنسی اسلام، رعایت حریم های الهی است. تتبع در آیات قرآن کریم و روایات معصومان علیهم السلام نیز ما را بدین امر رهنمون می‌سازد که اصلی ترین نکته مورد عنایت دین مبین اسلام، رعایت تقوای الهی است و با کرامت ترین افراد نزد خداوند، باتقواترین آنها است: **﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاكُمْ﴾** (حجرات/۱۳) این عامل نقش برجسته ای در رعایت حدود الهی دارد، عنصر اساسی رعایت تقوای الهی نیز حفظ حیا است که در روایات متعددی بر ممدوح بودن حیا و مذمومیت بی شرمی تاکید شده است.

در این باره پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: «صَاحِبُ الْحَيَاءِ خَيْرٌ كُلُّهُ وَ مَنْ حُرِمَ الْحَيَاءَ فَهُوَ شَرُّ كُلُّهُ وَ إِنْ تَعَبَّدَ وَ تَوَرَّعَ وَ إِنْ خُطُوهُ يَنْخَطَأُ فِي سَاحَاتِ هَيْبَةِ اللَّهِ بِالْحَيَاءِ مِنْهُ إِلَيْهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَنَةً» «کسی که حیا دارد، سرپای آن خیر و خوبی خواهد بود و آنکه بی حیا و بی شرم است، همه اعمال و کردار او شر است، اگر چه همیشه مشغول عبادت و پرهیز کاری باشد و یک قدمی که در میدان عظمت و جلال پروردگار متعال توأم با صفت حیا به سوی او برداشته شود، بهتر از هفتاد سال عبادت است.» (جعفر بن محمد رضی الله عنه، ۱۴۰۰ق، ص ۱۸۹) در حدیث شریف دیگری، ایشان فرموده اند: «إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاعْمَلْ مَا شِئْتَ أَى إِذَا فَارَقْتَ الْحَيَاءَ فَكُلُّ مَا عَمِلْتَ مِنْ خَيْرٍ وَ شَرٌّ فَأَنْتَ بِهٍ مُعَاقَبٌ» «چون حیا نداشتی پس هر چه خواهی عمل کن، زیرا در این صورت اعمال خوب و بد تو یکسان است و در حقیقت همه اعمال و رفتار تو در درگاه الهی ناپسند خواهد بود.» (پیشین؛ نوری، ۱۴۰۸ق، ج ۸، ص ۴۶۴) بنابراین نقش بازدارندگی حیا، که ناشی از تقوای الهی است، متمایز و تاثیر ارزشمند آن در حفظ حدود الهی، واضح و مبرهن است.

رعایت حریم همواره مورد تأکید خداوند بوده و گذشتن از مرزهای الهی نکوهیده شده است: **﴿وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾** «و هر کس از حدود الهی تجاوز کند، ستمگر است.» (بقره/۲۲۹) البته بدیهی است که عبور از مرزهای الهی خدشه ای به خداوند نمی‌رساند، بلکه خود انسان متجاوز است که زیان می بیند: **﴿وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ﴾** «و هر کس از حدود الهی تجاوز کند به خویش ستم کرده است.» (طلاق/۱) از سوی دیگر حفظ حریم الهی از ویژگی های مؤمنان بر شمرده شده است: **﴿التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ الْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَ بَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾** «توبه کنندگان، عبادت کنندگان، سپاس گویان، جهادگران، رکوع کنندگان، سجده گزاران، امر کنندگان به معروف و نهی

کنندگان از منکر و حافظان حدود (و مرزهای) الهی، (مؤمنان حقیقی اند) و به (این چنین) مؤمنان، بشارت بده! (توبه/۱۱۲)

حفظ حریم های الهی در رابطه جنسی نیز مورد تاکید خداوند قرار گرفته و از ویژگی های مؤمنان بیان گردیده است: □ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَعْتَابِهِمْ حَافِظُونَ * إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ * فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ □ (مؤمنان) کسانی هستند که دامان خود را حفظ می کنند* جز در مورد همسران و کنیزانشان، که در بهره گیری از آنان ملامت نمی شوند* و کسانی که جز این را طلب کنند، تجاوزگرند. (مؤمنون/۷-۵) حفظ حیا و رعایت حدود الهی در بحث غریزه جنسی با توجه تاثیراتی که به همراه خواهد داشت، نمود بارزتری دارد. خداوند متعال نیز حیا و ادب را در کاربرد تعابیر جنسی در آیات قرآن کریم رعایت و با اشاره کنایی از واژه هایی چون «رفت» (بقره/۱۸۷ و ۱۹۷)، «مباشرت» (بقره/۱۸۷)، «مس» (آل عمران/۴۷)، «لمس» (بقره/۲۳۷ و مائده/۶) و «فاتوا» (بقره/۲۲۳ و ۲۲۲) به منظور بیان آمیزش جنسی استفاده نموده است. (عرفان، ۱۳۷۹ش، صص ۵۱-۵۱)

بنابراین رعایت حدود الهی در برخورد با غریزه جنسی لازم الاجراست، به عنوان نمونه خداوند متعال در آیه ۵۸ سوره مبارکه نور از ورود بدون اجازه به حریم خصوصی زن و شوهر در زمان های خلوت آنها منع فرموده است. البته واضح است که رعایت حریم ها انحصاری در روابط خانوادگی ندارد و روابط زن و مرد نامحرم در محیط های اجتماعی دگر را نیز شامل می شود. اما متأسفانه جهان معاصر دستخوش پرده دری و عبور بی محابانه افراد از حریم الهی و رواج روابط نامحدود و نامشروح میان زنان و مردان محرم و نامحرم است و بدون تردید، گام نهادن فراتر از حدود الهی، علاوه بر اندوختن گناه و پلیدی، مشکلات و بیماری های فردی و اجتماعی و عقاب و مکافات را نیز به دنبال دارد. (نوری زاد، ۱۳۸۳ش، ص ۲۱۹)

۶-۹- نگرش توأمان به دنیا و آخرت

در جهان بینی اسلامی، علاوه بر دلایل نقلی متعددی که در قرآن کریم وجود دارد، براهین عقلی چون حکمت، عدالت و هدف بر وقوع حتمی معاد دلالت دارند (مکارم شیرازی، ۱۳۸۶ش، صص ۳۲۲-۳۱۹) این امر به وجود روح در انسان و تفاوت آن با جسم وی اشاره دارد (طباطبایی، ۱۳۷۸ش، ص ۱۵۸) بنابراین در جهان بینی انسان مسلمان، از آنجا که هر چیزی در جهان دارای

حکمت و تدبیر است، انسان نیز موجودی هدفمند و مسئول است و روزی باید برای آنچه کرده، بازخواست شود. (پژوهشکده تحقیقات اسلامی، ۱۳۸۶ش، ص ۱۸۶) با این دیدگاه، نگاه مادی گرایانه به دنیا به شدت مذموم است و آیات متعددی نیز به بیهوده بودن دل بستن به دنیا و سرگرمی های آن اشاره نموده اند (انعام/۳۲؛ عنکبوت/۶۴؛ محمد/۳۶) به عنوان نمونه: **﴿عَلَّمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَ لَهُوَ وَ زِينَةٌ وَ تَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَ تَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَ الْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيحُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَ مَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٌ وَ مَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعٌ الْغُرُورِ﴾**

«بدانید زندگی دنیا تنها بازی و سرگرمی و تجمل پرستی و فخر فروشی در میان شما و افزون طلبی در اموال و فرزندان است، همانند بارانی که محصولش کشاورزان را در شگفتی و سرور فرو می برد، سپس خشک می شود به گونه ای که آن را زرد رنگ می بینی، سپس تبدیل به کاه می شود (آری! دنیا به همین سرعت می گذرد) و در آخرت، عذاب شدید است یا آمرزش و رضای الهی و زندگی دنیا چیزی جز متاع فریب نیست.» (حدید/۲۰) آیه مذکور به ناپایداری لذت های دنیوی و توجه ویژه بر آخرت اشاره دارد. از این رو، انسان در تمامی نیت ها و اعمال خود می بایست ضمن فقدان وابستگی به مواهب مادی، از آنها در جهت کسب رضایت الهی و ثواب های اخروی بهرمنند گردد که در این صورت دنیا و آخرت را با یکدیگر خواهد داشت و این امر در روایات معصومان علیهم السلام مورد عنایت ویژه ای قرار گرفته است.

در حدیث قدسی آمده است: «شخص مؤمن به دنیا نگاه می کند ولی فریب آن را نمی خورد تا دنیا و شهوات آن میان شخص مؤمن و لذت عیش دائمی اش (که همان لذت زندگی آخرت است) حایل شود.» (حر عاملی، ۱۳۸۰ش، ص ۷۸) امام صادق علیه السلام در باب مدح اهتمام به آخرت و ذم دنیاگرایی حدیث ارزشمندی را از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله نقل نموده اند: **«مَنْ أَصْبَحَ وَ أَمْسَى وَ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ هَمِّهِ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ الْفَنَاعَةَ فِي قَلْبِهِ وَ جَمَعَ لَهُ أَمْرَهُ وَ لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَسْتَكْمِلَ رِزْقَهُ وَ مَنْ أَصْبَحَ وَ أَمْسَى وَ الدُّنْيَا أَكْبَرُ هَمِّهِ جَعَلَ اللَّهُ الْفَقْرَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَ شَتَّتَ عَلَيْهِ أَمْرَهُ وَ لَمْ يَنْلُ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَا قُسِمَ لَهُ»** «کسی که بزرگترین هدف روزگارش آخرت باشد، خداوند او را از دیگران بی نیاز می سازد و به کارش سامان می بخشد و تا کاملا از نعمتهای الهی در طول زندگی بهره مند نشده باشد، از دنیا نمی رود؛ و کسی که بزرگترین هدفش دنیا باشد، خداوند تنگدستی و پریشان خاطری و نابسامانی را ملازم او سازد و از دنیا بیشتر از آنچه برای او مقرر شده است، نصیبی نخواهد داشت. (ابن بابویه، ۱۳۸۲ش، ص ۱۶۸) در حدیث دیگری از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله آمده است: **«الْمُؤْمِنُ يُتَزَوَّدُ وَ الْكَافِرُ يَتَمَتَّعُ»** «مؤمن در دنیا به فکر آخرت است و پیوسته توشه آنجا را تهیه می کند و کافر همیشه به فکر بهره بردن از لذات این دنیا است و به یاد آخرت نمی باشد.» (دبلمی، ۱۳۷۶ش، ص ۷۵)

امام علی علیه السلام در این باره می‌فرماید: «النَّاسُ فِي الدُّنْيَا عَامِلَانِ عَامِلٌ عَمِلَ فِي الدُّنْيَا لِلدُّنْيَا قَدْ شَغَلَتْهُ دُنْيَاهُ عَنْ آخِرَتِهِ يَخْشَى عَلَى مَنْ يَخْلُفُهُ [يُخَلِّفُ] الْفَقْرَ وَ يَأْمَنُهُ عَلَى نَفْسِهِ فَيُنْفِي عُمُرَهُ فِي مَنَفَعَةٍ غَيْرِهِ وَ عَامِلٌ عَمِلَ فِي الدُّنْيَا لِمَا بَعْدَهَا فَجَاءَهُ الَّذِي لَهُ مِنَ الدُّنْيَا بِغَيْرِ عَمَلٍ فَأَحْرَزَ الْحَظَّيْنِ مَعًا وَ مَلَكَ الدَّارَيْنِ جَمِيعًا فَأَصْبَحَ وَجِبْهًا عِنْدَ اللَّهِ لَا يَسْأَلُ اللَّهُ حَاجَةً فَيَمْنَعُهُ [فَيَمْنَعُهُ]» «مردم در دنیا دو دسته‌اند، یکی آن کس که در دنیا برای دنیا کار کرد، و دنیا او را از آخرتش بازداشت، بر بازماندگان خویش از تهیدستی هراسان، و از تهیدستی خویش در امان است، پس زندگانی خود را در راه سود دیگران از دست می‌دهد و دیگری آن که در دنیا برای آخرت کار می‌کند، و نعمت‌های دنیا نیز بدون تلاش به او روی می‌آورد، پس بهره هر دو جهان را چشیده، و مالک هر دو جهان می‌گردد، و با آبرومندی در پیشگاه خدا صبح می‌کند، و حاجتی را از خدا درخواست نمی‌کند جز آن که روا می‌گردد.» (شریف رضی، ۱۳۷۹ش، ص ۶۹۵)

نگرش توأمان به دنیا و آخرت موجب می‌گردد تا عاملی درونی، انسان را به رعایت حدود الهی و ارزش‌های اخلاقی وادارد و بدین رو انسان، انگیزه لازم برای تطبیق تمامی نیت‌ها و افعال خود، از جمله ارضای غریزه جنسی، را با آموزه‌های شرعی به دست می‌آورد و بر تمایلات خویش در آشکار و نهان مسلط می‌گردد. در صورت فقدان این نگرش، لذت‌های زودگذر دنیا انسان را شیفته خود می‌نماید و کار را بدان جا می‌کشاند که خدای متعال فرموده است: ﴿كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ * وَ تَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾ «هرگز چنین نیست (که شما می‌پندارید!) بلکه شما دنیای زودگذر را دوست دارید* و آخرت را رها می‌کنید!» (قیامت/ ۲۱-۲۰)

نتیجه‌گیری:

آنچه به اختصار از نوشتار حاضر به دست داده می‌شود عبارتند از:

۱- از آنجایی که خداوند متعال حکیم است، وجود گزینه جنسی نیز امری بیهوده ای نبوده و آثار ارزشمندی در ارضای صحیح آن وجود خواهد داشت.

۲- خداوند متعال بر خود فرض دانسته است تا موجودات هستی را هدایت نماید. این امر در بحث ارضای گزینه جنسی، با توجه به اثراتی که در جسم و روح فرد و جامعه دارد، مشهود است و هدایت تکوینی (گرایش فطری به جنس مخالف) و هدایت تشریحی (معارفی که از طریق وحی قرآنی و وحی غیر قرآنی توسط پیامبر گرامی اسلام ﷺ و اهل بیت ایشان علیهم السلام در خصوص نحوه صحیح ارضای آن گزینه بیان گردیده است) در همان راستا می باشد.

۳- چنانچه حکیمانه بودن گزینه جنسی و وجود هدایت الهی در ارضای آن پذیرفته شود، ارضای صحیح آن منطبق بر معارف الهی و جه همت قرار خواهد گرفت تا رضایت الهی را به ارمغان آورد. در راستای رضایت الهی، فرد از خود، همسر و زندگی خانوادگی خود و عقاید و اندیشه خود احساس رضایت و خشنودی خواهد نمود.

۴- «حکمت» وجود گزینه جنسی در «طهارت»، «سازگاری با فطرت»، ایجاد «آرامش» و «مودت و رحمت» و «تداوم نسل انسان» می باشد. «هدایت» الهی با «گرایش به جنس مخالف» و «دستیابی به اصول زندگی سعادت‌مندان» خود را نمودار خواهد ساخت و «رضایت» الهی نیز از رهگذر «رعایت حریم‌ها» و «نگرش توأمان به دنیا و آخرت» بدست می آید.

پیشنهادها:

اهتمام بر تحلیل افزون تر هر یک از اصول مطرح شده، آسیب شناسی نگرش فعلی جامعه اسلامی مان به مسئله گزینه جنسی با توجه به نظام اخلاقی ترسیم شده و ارائه راهکار جهت افزایش رضامندی جنسی همسران از جمله پیشنهادهای نگارنده جهت تتبع و پژوهش می باشد.

نظام اخلاق جنسی اسلام

رضایت

رعایت حریم ها

نگرش توأمان به
دنیا و آخرت

هدایت

گرایش به
جنس مخالف

دستیابی به
اصول زندگی
سعادتمندانه

حکمت

طهارت

سازگاری با
فطرت

آرامش

مودت و رحمت

تداوم نسل
انسان

منابع:

قرآن کریم با ترجمه ناصر مکارم شیرازی

- شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، قم: مشهور، ۱۳۷۹ش.
- ۱- ابن ابی جمهور، محمد بن زین الدین، عوالی اللئالی العزیزیه فی الأحادیث الدینیہ، به تصحیح مجتبی عراقی، قم: دار سید الشهداء للنشر، ۱۴۰۵ ق.
- ۲- ابن اثیر جزری، مبارک بن محمد، النهایه فی غریب الحدیث و الأثر، به تصحیح محمود محمد طناحی، چاپ چهارم، قم: موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، ۱۳۶۷ش.
- ۳- ابن بابویه، محمد بن علی، النخصال، به تصحیح علی اکبر غفاری، قم: جامعه مدرسین، ۱۳۶۲ش.
- ۴- -----، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ترجمه محمد رضا انصاری، قم: نسیم کوثر، ۱۳۸۲ش.
- ۵- -----، عیون اخبار الرضا علیه السلام، به تصحیح مهدی لاجوردی، تهران: نشر جهان، ۱۳۷۸ق.
- ۶- -----، معانی الاخبار، به تصحیح علی اکبر غفاری، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۳ق.
- ۷- -----، کمال الدین و تمام النعمه، به تصحیح علی اکبر غفاری، چاپ دوم، تهران: اسلامیه، ۱۳۹۵ق.
- ۸- ابن شعبه، حسن بن علی، تحف العقول، ترجمه بهرادر جعفری، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۱ش.
- ۹- ابن طاووس، علی بن موسی، الطرائف، ترجمه داود الهامی، چاپ دوم، قم: نوید اسلام، ۱۳۷۴ش.
- ۱۰- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، چاپ سوم، بیروت: دار الفکر للطباعه و النشر و التوزیع - دار صادر، ۱۴۱۴ ق.

- ۱۱- اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمه فی معرفه الائمه، به تصحیح هاشم رسولی محلاتی، تبریز: بنی هاشمی، ۱۳۸۱ق.
- ۱۲- استادی، رضا، آشنایی با تفاسیر (عدم تحریف قرآن و چند بحث قرآنی)، چاپ دوم، تهران: نشر قدس، ۱۳۸۳ش.
- ۱۳- بحرانی، سید هاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، به تصحیح قسم الدراسات الإسلامیه مؤسسه البعثه، قم: مؤسسه بعثه، ۱۳۷۴ش.
- ۱۴- -----، حلیه الأبرار فی أحوال محمد و آله الأطهار علیهم السلام، قم: مؤسسه المعارف الإسلامیه، ۱۴۱۱ق.
- ۱۵- بروجردی، آقا حسین، جامع احادیث الشیعہ، تهران: انتشارات فرهنگ سبز، ۱۳۸۶ق.
- ۱۶- بستانی، فؤاد افرام، فرهنگ ابجدی، مترجم رضا مهبیار، چاپ دوم، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۵ش.
- ۱۷- پژوهشکده تحقیقات اسلامی، فرهنگ شیعه، چاپ دوم، قم: زمزم هدایت، ۱۳۸۶ش.
- ۱۸- تهانوی، محمد علی، موسوعه کشف اصطلاحات الفنون و العلوم، بیروت: مکتبه لبنان ناشرون، ۱۹۹۶م.
- ۱۹- توفیقی، حسین، آشنایی با ادیان بزرگ، چاپ سیزدهم، تهران: سمت-جامعه المصطفی صلی الله علیه و آله العالمیه- مؤسسه فرهنگی طه-مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۹ش.
- ۲۰- جعفر بن محمد علیه السلام، مصباح الشریعه، بیروت: اعلمی، ۱۴۰۰ق.
- ۲۱- حر عاملی، محمد بن حسن، الجواهر السنیه فی الأحادیث القدسیه، ترجمه زین العابدین کاظمی خلخالی، چاپ سوم، تهران: انتشارات دهقان، ۱۳۸۰ش.

- ۲۲- -----، وسائل الشیعه، به تصحیح مؤسسه آل البيت علیهم السلام، قم: مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۰۹ق.
- ۲۳- حسینی همدانی، محمد، درخشان پرتوی از اصول کافی، قم: چاپخانه علمیه قم، ۱۳۶۳ ش.
- ۲۴- دغیم، سمیح، مصطلحات الامام الفخر الرازی، بیروت: مکتبه لبنان ناشرون، ۲۰۰۱م.
- ۲۵- -----، موسوعه مصطلحات علم الکلام الإسلامی، بیروت: مکتبه لبنان ناشرون، ۱۹۹۸م.
- ۲۶- دیلمی، حسن بن محمد، ارشاد القلوب، ترجمه سید عباس طباطبایی، چاپ پنجم، قم: جامعه مدرسین، ۱۳۷۶ش.
- ۲۷- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ القرآن، به تصحیح صفوان عدنان داوودی، بیروت-دمشق: دار القلم-الدار الشامیه، ۱۴۱۲ق.
- ۲۸- سجادی، سید جعفر، فرهنگ معارف اسلامی، چاپ سوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳ش.
- ۲۹- شرف الدین، سید عبد الحسین، اجتهاد در مقابل نص، ترجمه علی دوانی، چاپ نهم، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۳ش.
- ۳۰- طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، چاپ پنجم، قم: مکتبه النشر الاسلامی، ۱۴۱۷ق.
- ۳۱- -----، شیعه در اسلام، چاپ سیزدهم، قم: دفتر نشر اسلامی، ۱۳۷۸ش.
- ۳۲- -----، قرآن در اسلام، چاپ دوم، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۵۳ش.
- ۳۳- طوسی، محمد بن الحسن، الامالی، به تصحیح مؤسسه البعثه، قم: دار الثقافه، ۱۴۱۴ق.
- ۳۴- عجم، رفیق، موسوعه مصطلحات ابن خلدون و الشریف علی محمد الجرجانی، بیروت، مکتبه لبنان ناشرون، ۲۰۰۴م.

- ۳۵- عرفان، حسن، اعجاز در قرآن کریم، تهران، دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی، ۱۳۷۹ش.
- ۳۶- عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین، به تصحیح هاشم رسولی محلاتی، چاپ چهارم، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ق.
- ۳۷- فرمیپنی، محسن، فرهنگ توصیفی علوم تربیتی، تهران: اسرار دانش، ۱۳۷۸ش.
- ۳۸- فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الصافی، به تصحیح حسین عملی، چاپ دوم، تهران: مکتبه الصدر، ۱۴۱۵ق.
- ۳۹- فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الوافی، اصفهان: کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، ۱۴۰۶ق.
- ۴۰- قاسمی، حمید محمد، تمثیلات قرآن، قم: اسوه، ۱۳۸۲ش.
- ۴۱- قرشی بنایی، علی اکبر، قاموس قرآن، چاپ ششم، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۴۱۲ق.
- ۴۲- قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، به تصحیح طیب موسوی جزائری، چاپ سوم، قم: دار الکتب، ۱۴۰۴ق.
- ۴۳- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، به تصحیح علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، چاپ چهارم، تهران: دار الکتب الإسلامیه، ۱۴۰۷ق.
- ۴۴- مجلسی، محمد باقر، احتجاجات، ترجمه موسی خسروی، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۹ش.
- ۴۵- -----، آداب معاشرت (ترجمه جلد ۷۱ و ۷۲ بحار الانوار)، مترجم محمد باقر کمره ای، به تصحیح محمد بهشتی، تهران: اسلامی، ۱۳۶۴ش.
- ۴۶- -----، بحار الانوار، چاپ دوم، بیروت: دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
- ۴۷- -----، روضه المتقین فی شرح من لا یحضره الفقیه، به تصحیح حسین موسوی کرمانی، علی پناه‌اشتهاردی، چاپ دوم، قم: مؤسسه فرهنگی اسلامی کوشانبور، ۱۴۰۶ق.

۴۸- مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸ش.

۴۹- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، تهران: انتشارات صدرا، بی تا.

۵۰- مطهری، مرتضی، اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، چاپ بیست و دوم، تهران: صدرا، ۱۳۸۶ش.

۵۱- مفضل بن عمر، توحید المفضل، به تصحیح کاظم مظفر، چاپ سوم، قم: داوری، بی تا.

۵۲- مفید، محمد بن محمد، الإرشاد فی معرفه حجج الله علی العباد، قم: کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳ق.

۵۳- مفید، محمد بن محمد، الفصول المختاره، به تصحیح علی میر شریفی، قم: کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳ق.

۵۴- مکارم شیرازی، ناصر، یکصد و هشتاد پرسش و پاسخ، تهران: دار الکتب الإسلامیه، چاپ چهارم، ۱۳۸۶ش.

۵۵- نجاتی، عثمان محمد و عرب، عباس، قرآن و روان شناسی، چاپ پنجم، مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۱ش.

۵۶- نوری زاد، صمد، آن سوی آیه‌ها نگرشی بر اعجازهای پزشکی قرآن، قم: آیت عشق، ۱۳۸۳ش.

۵۷- نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، به تصحیح مؤسسه آل البيت علیهم السلام، قم: مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۰۸ق.

مقاله:

۵۸- طاهر پور، محمد شریف، شرفی، محمدرضا، « تبیین مبانی هستی‌شناسی اخلاق جنسی از دیدگاه اسلام»، مجله اسلام و پژوهش‌های تربیتی، شماره اول، ۱۳۹۰ش.